

MEGÁLLT AZ ÓRA

Azt akarjátok, hogy meséljek? De hát nem tudjátok, hogy nehéz mesélni, mikor szüntelenül nyílnak az ajtók és a láng inog a tűzhelyen a jövő-menéstől, hírek osonnak az utcákban és borzadások futnak végig a földön.

De hát nem tudjátok, hogy mesélni csak olyankor lehet, mikor odakinn nem történnek nagyobb dolgok, mint a mesében?

Mostanában pedig a világon szanaszét iszonyú dolgok történnek. A valóság nagyobbakat beszél, mint a mesék és az ember elszégyenli magát, mikor szólni kezdene. A roppant történések tövében minden kicsinynek és feleslegesnek tetszik, amit mondani lehetne.

Ti mégis akarjátok, mert szeretnétek, hogy múltjék az idő. Múljanak el az emlékek a szürkületből, múljanak el az útmenti akácfákról, a víz loccsanásából és az éjjel süvöltő autók hirtelen megállásából, melytől még ma is összerezzennek a kapuk a házak falában.

Feledni, elfeledni... pedig nem lehet. Eszünkbe jut, ha a szélben féldoldalra fordulnak a fák, mintha valaki lógna rajtuk. Eszünkbe jut, ha a köd ráfekszik a tetőkre és eldobált villanyosjegyek fehérlenek ki a sárból, mint a megtiport őszirózsák...

Akkornap is minden emlékezett. A folyóról bejött a köd a városba. A parti utcákon jött, a lármán át, borzasztó csendesen. A falakat tapogatta, az ablakokra lehelt és megállt a házak között. Azután nem mozdult órákon át. Szürkén, vizesen állt és a város elmállott alatta. A házak formái szétfoszlottak, mint a feloszló testek.

Estére már földszínű volt a köd. A tegnapi hó zsíros, fekete csirizbe kenődött szét az utcák kövezésén. A gyalogjárók mentén, mint rothadt burgonya, kormos kupacok apadoztak. Ez is hó volt, mikor leesett.

És az emberek jöttek-mentek a csúszós sárban, sűrűn, idegenül, magányosan. A legtöbben előrehajolva jártak, olyan testtartással, mintha láthatatlan targoncákat vonszolnának.

Vajjon mit fuvaroznak ilyen kisértetiesen? Nem boldogságot! Világeért sem. Attól nem görnyed úgy előre az ember. Szenvedést fuvaroznak a ködben. Kiki a magáét, senki se segít hordozni a másét.

A kis utcák sötétek voltak. A körutak fölött nesztelen birkóztak az izzó gömbök fénykarikái. Lenn, elvétele gázlámpák akartak világítani. Töredezett monstrenciák a ködben, egyik a másik mögött.

Egy ember ment el mellettem és meglökött. Dagadt vörös nyakán tisztátalan kötés volt és a fejét ferdén tartotta. Munkás-zubbonyt viselt. Ekkor vettem észre, hogy oldalán gavallérosan kiöltözött alak lépeget. A füle elállt, prémes bundát hordott és lakkcipő volt a lábán. Rábeszélően hajolt a munkáshoz. Valamire biztatta. Sztrájk... röptében, mint egy kő, megütött a szó. Már eltűntek.

A Stáhly-utca sötétjén ablaktalan, nehéz kocsi himbálódzott át. Sokszor himbálódnak ezen a tájon ilyen fekete, vak kocsik. A kórház udvarából jönnek elő és halált fuvaroznak. Nagyvárosi halált... A túlsó kapunál egy másik kocsi állt meg. Ez életet fuvarozott a halálnak. Nagyvárosi életet... A villanyfényben rémlő kórházkapunál egyszerre fehér vászonkabátos emberek mozogtak a ködben. Valami sötétet emeltek ki a kocsiból és vitték befelé, mintha undorodó arccal üzletbe vinnének elromlott árút.

Tovább mentem. A Rákóczi-úton fénylett és csúszott a sár. És a sárral csúszott, iramodott a gyalogjárók között az út teste. Kocsik vágattak zavaros rohamokban. Villanyosok csörtettek, süvítő autók fényszórói fúródtak előre vakítón, sebesen, mintha a gyalogosoknak semmi értelmük sem lenne.

A Rókus-kórház sok megtört világú, szomorú szemével lenézett a kövezetről. Minden mozgott. Csak a köd állt és a kórház. És lábánál egy katona. Hátát nekitámasztotta a falnak. Kezét kinyújtotta a ködbe.

Hirtelen lesütöttem a szememet. Féltem odanézni és valami belső kényszerből mégis oda kellett nézнем. Erősen, figyelmesen... Sapkája alatt nagy fekete pápaszem horga kapaszkodott a füle köré. Az állát gránát téphette le, félig hiányzott. Olyan volt a szörnyű arc, mintha megette volna a köd. Jodoform-szag érzett, valahányszor mozdult. Az elmúlt háború szaga. A háború állt ott a vén kórház szürke falánál. Az emberek elmentek mellette és már nem vették észre, hogy kinyújtja a kezét... Dalolva, virágosan indult egykor, aztán mikor visszajött, letépték a mel-léről a vitézségét, aztán visszatették és most kéreget.

A lámpa alatt egy másik állt a járdaszélen. Sokan vannak, sokszor látni őket így. Át akarnak menni a túlsó oldalra és bizonytalanul topognak, mintha veszedelmes, rohanó árba kellene ugraniuk.

A Rákóczi-úton egyre több volt a kocsi. Az út két végéből, a lámpák alatt, veszett gombolyagokat gurított ide-oda a forgalom. A katona megint megkísérelte. Óvatosan előrenyújtotta otromba cipőjét. Olyan volt ez a cipő, mintha nem lett volna benne láb. Autó süvöltött és laposan ránk csapta a sarat. A katona visszalépett és rázni kezdte a cipőjét. Furcsán rázta, a térde ide-oda fordult a nadrágja szárában. Egyszerre a karja is mozogni kezdett, már a fejét is rázta. Megint éreztem, hogy nem szeretnék odanézni. Mégis odanézttem. Ekkor már a lámpaoszlopnak dült és rángatózott az egész ember.

Ez is a háború volt. A háború lárvája... Itt volt és rángatózott a ködben, mint akkor, abban a másik, szörnyűbb novemberi ködben, mikor leszakadt a város körül majd az egész ország és befelé fordultak a puskák és ropogtak a sötét utcákban.

Egy asszony állt meg mellettem. Nem tudtam a nevét, csak úgy ismertem. Talán sok asszony volt... mindig kért valamit. Az urát halálra botozták az oláhok, kis házát is elvették tőle. — Majd holnap... talán tudok addigra hírt mondani. Egy ideig még elviselhetetlen panaszban nézett rám a szeme. Aztán szomorúan, csoszogva ment odébb a sárban. Elnyűtt szoknyájába két gyerek kapaszkodott.

A villanyosmegállónál valaki becsukta az esernyőjét. Az esernyő alól púpos törpe került elő. Feje gonoszul guggolt két válla között

és leselkedett. Ahogy odanéztem, keleties sötét szeme, görbe nagy orra, fodrozott, húsos ajka egyszerre jelekké váltak a ködben.

Ettől kezdve sok ilyen jelt vettem észre, az autókban, a kocsik ablaka mögött, közöttünk is, akik mindég gyalog járunk. Felbukkantak és eltűntek a sárszínű homályban. Szemközt is, mögöttem is, mindenütt. Itt vannak, mint a forradalom alatt. Ugyanazok... ugyanannyian. Csak néhányan mentek el, akik nagyon megmutatták magukat. A többi itt maradt és meghízott és nevet és vár.

Az emberek pedig botorkálnak és vonszolják a maguk fuvarát és a mindennapi erőlködéstől nem látnak semmit...

Rongyaikban sápadt gyerekek nyargaltak el mellettem. Nekieresztett patkányrajok nyirkos újságokat hurcoltak szét a városban. Túl, egyivilágított kirakatban is hírek voltak. Valamelyik napilap legújabb táviratai látszottak nagy, festett betűkkel az üveg alatt. A betűk hegyesek voltak és élesek. A szavak úgy hatottak, mint egymásmellé rakott vasgereblyék.

„Csonka-Magyarország...” Ez is olyan volt, mint egy vasgereblye... És a csehek, oláhok, szerbek ostorral telepítik ki a mieinket... A Ruhrvidék és francia vésztörvényeszek... tömeges kivégzések Oroszországban és kereskedelmi megegyezés a Szovjet és Anglia között...

A nagyhatalmak pedig tanácskoznak. Ötödik éve már, süppedő, kényelmes karosszékekben, az orosz máglya tűzfénye mellett, égett emberhús szagánál. És tanácsstermük párnázott ajtaja alatt beszivárog a mi tépett országunk vére. Folyton szivárog, míg ők össze-összehunyorognak a kicsiny keletiekkel, amelyek torkig ették magukat a mienkből, de azért emésztés közben még mindig kaparnak maguk felé.

Csend legyen! Ideát minálunk ne mocsanjon senki. A nagyhatalmak békét akarnak! A vad szenvedés, az éhség és a kín pedig nő a véres, haldokló világrészen, amelynek egykor Phidias adott vonalakat és Leonardo mosolyt és Goethe gondolatot és Beethoven zenét.

A vasgereblyék kinyúltak a kirakataból, átnyúltak az üvegen és fogaik beleakadoztak a szemembe, az arcomba is és feltépték rajta a szégyentől a bőrt. Az ember szégyenkezett az ember felett.

Menni, elmenni valamerre, ahol nincsenek hírek, ahol nem tudni ezekről a dolgokról...

Közben történhetett valami. A pillanatnál is rövidebb ideig tartott. Ágaskodó remegéssel minden előre hajlott. Az emberek, a falak, a lámpák. Mondhatatlan iszonyat volt ebben. Aztán egy gyerekhang sikoltott és felordított az utca. Zavar támadt. Egy autó csúszva megállt. A sárban térség maradt a közepén. Mind arrafelé rohantak. Rajzó, fekete gyűrűjükből hangok szakadtak ki, indulatos, vádoló, fenyegető, jajgató, fájdalmas emberi hangok.

— Szerencsétlenség... Gyilkosság! — Egy rendőr félreparancsolta az ácsorgókat. A katona, a lámpaoszlopnál, arcára csapta rángatózó kezét. Formátlan, hörgő ronsot cipeltek el előtte a kórház felé. A kórház pedig állt a ködben és mintha mondta volna: nekem fuvaroztok.

Aztán valami a Rókus-kápolna irányából. Fojtott templomi zene... Litániát tartottak odabenn, a megholtak lelkéért. Arrafelé néztem. A kápolna kapuaknjából öreges gyertyavilág derengett bele a ködbe.

Alulról szivárgott fel, mintha odalennről, egy beomlott tárnából jönne, amelyben imádkoznak.

A kapunál valaki támaszkodott és lefelé nézett. Mellette kőbevesző alakok haladtak az ájtatosan kikoptatott kőlépcsőkön, melyek a kapuboltozat alatt besüppedtek a kápolnába, az utcák színe alá.

Valamikor odalenn volt az egész város. A mélyben, a csendben. Soká volt ott... Míg az emberek emelni nem kezdték a partokat. És az ósdi piacok, az utcák elmerültek, a templomok már térdig álltak a földben. Aztán hirtelen épült a régi fölé ez az új, a gyökértelen, rohanó lárma-város, melyben idegtépő riadások, bűnök és gyűlöletek és rossz készülődések osonnak és olyan borzadások, amelyekről az a másik, régi város nem álmodott legboszorkányosabb óráiban, félrevert harangok éjtszakáin, fekete pestis idején.

Menni... el, valahova, ahol el lehet felejteni, ami a világon tíz év óta történt és az iszonyút, ami ebben a városban történt és nem kell arra gondolni, ami odakinn is, idebenn is folyton történik.

A menekülés szegény, kilátástalan vágya összeszorította a szívemet. Jó ideje kínlódtam így céltalanul, távolbavágyón, mire ráeszméltem, hogy fenn a magasban egy órát látok. Egyszerre úgy rémlett, mintha számlapján a kőben visszaestek volna a mutatók. Az óra megállt... Körülötte lágyan rajzolódott ki Szent Rókus tornya, a párkányon kibukkantak a homályból a kis kőszentek és a föld alá süppedő lépcső elem terítette magát.

Lenn, a boltozás aknájában, egyetlen mécs égett a Boldogasszony képénél. Világa, mint a lepke, ide-oda szállt a fonnyadt virágok és aranyírásos fogadalmi táblák vallomásai felett.

A szentkép előtt egy asszony térdelt leborulva a köveken. A padokban itt-ott kis öregek kuporogtak. Rózsafüzérjük száraz zörgéssel neszelt mozgó, fogatlan szájuk előtt, melyben, mint elferdült kalitkákban, szegény, szürke madarak: szavak voltak, amelyek egy egész hosszú életen át a magasságokba készülődtek és nem tudtak soha kirepülni és alázatosan, vergődően mindig ott maradtak.

A kápolnából már elmúlt a zene. A litániának vége volt és a külső zaj megint hangosabbnak tetszett. Mintha nem fért volna odakinn, betolongott a kapun és belebeszél az imádságokba. A szívemben, mint egy kés nyisszentése, kiújult a gyerekhang halálsikoltása. Az iszonyat megint remegni kezdett bennem. Az újságkírákat hírei össze-vissza beszéltek a fejemben. Úgy rémlett, az egész utca átrohan a homlokom mögött. A nyakamon hideg lehellet futott el. A háború és a forradalom kísértetei benéztek utánam az ajtón.

Ismét elfogott a menekülés vágya. El szerettem volna menni ebből a terhes világból valahova, ahol el lehet feledni, hogy ilyen, ahol nincsenek emlékek és hírek. Csak annyi időre, míg az ember kicsikét kipihenheti magát...

A sekrestyés oltogatni kezdte a gyertyákat. Rudas rézkupakja alatt összetorpant a láng és lefelé nyaldosott. Aztán nem volt ott többé. A kanóc füstölt még egy darabig és a szaga érzett a sűrűsödő homályban. Az oltáron kialudt az utolsó gyertya. Csak az ember köszvényes ujjai

között világított egy kis gyertyavég és kezének az árnyéka és előrehajló feje is óriásira növekedett a falon.

A kápolna hajójában lépések csoszogtak a kapu felé. Valami csörrent. Talán kulcsok? A sekrestyés lángocskája az oltár mellé billegett. A tabernaculum sötétben emelkedni kezdett. Az oltárgyertyák árnyéka inogva a mennyezetig ért.

Ekkor történhetett bennem valami, amire nem emlékezem. Elindultam, de nem a kapu irányába. Egyszerre úgy rémlett, hogy a sekrestyés lángocskája az oltár mellett egy zajtalanul kinyíló ajtón át alacsony, bolthajtásos szobába tűnik el. Ívelt, rácsos kicsi ablakon még valaminő holdvilágszerű villanyfény vetődött elém. Az autószirének sivalkodásai, a villanyoskocsik csengőcsörtetései éles karmaikkal még egyszer utánam kaptak.

A lépésem váratlan lépcsőfokon zökkent le. Aztán még egy lépcsőfok következett és még egy... Már csak a sekrestyés gyertyája világított a sötétben. Erőlködve figyeltem a távolodó lángot és közben lassankint magamon is sajátságos távolodást kezdtem érezni.

Egyéb is történt. Az előbb még egészen tisztán láttam, hogy az ember gyertyavéget visz a kezében. Azt is láttam, hogy a nyugtalan láng körül az olvadt stearin az ujjára folyik. És most mégis mintha szokatlan formájú kézilámpást himbálna az oldalán. A lámpa alulról világította meg a karját. Csak ennyi látszott belőle a sötétben. Nehéz lépésének a zaja nem hallatszott többé.

Hirtelen meghallottam a csendet. Nagy, régelfeledett csend volt ez, olyan mitsem akaró, őszinte csend, amilyenre csak gyerekkoromból emlékezem. A homlokomról lepattant egy hosszú szorítás. Az erek lüktetése nem sietett többé, az idegek maguktól enyhültek, mint szelid lazításban a soká kifeszített húrok. Ekkor eszméltem rá, hogy valamilyen jó, tiszta hűvösség hull az arcomra, melyen régóta fájt a fáradság.

Hátraeresztettem a fejemet és magam fölé néztem. Alig felfogható néma változásokba hajlott át minden. Odafenn, két oldalról öreges, furcsa tetők eresze csúszott lassan előre. A tetőkön világítani kezdett a hó. Egyszerre, lenn a sekrestyés kis lámpája alatt is hó volt. Hó, amely nem lesz sáros és fekete, mint a rothadt burgonya, de fehér marad, mint a meséskönyvek képein.

Csodálatosan meseszerűvé kezdett lenni az egész, mintha hulló fehér pelyhek között egy régi képbe himbálódzott volna bele a sekrestyés lámpája. Egy különös képbe, melyen elvéve, nagy havas tetők alatt, kicsiny házak guggoltak magányosan. A lámpa egyre mélyebben hatolt bele a képbe. Behavazott utcakút bukkant fel. Körülte már csoportba verődtek a házak. Összebúvó tetőiken, fehér prémgallérban feketén, ördöngösen ültek a kémények és pipálva hallgatództak.

Mikor visszanéztem, már semmi sem látszott mögöttem, csak fenn, valahol messze, mint a hold korongja, egy világító öreg templomóra. A torony, mely emelte, eltűnt körülte a havazásban. Számlapján belepte a hó a mozdulatlan mutatókat. Homályosan emlékeztem. — Hiszen az óra megállt...

A sekrestyés arcához emelte a lámpáját és megnézte a kanócot, meddig győzi még? A lámpafény ekkor félköríves vén házkapura esett.

Ilyen volt a túlsó kapu is, a következő is. Küszöbüket befujta, kis gyalogkapuik formáját körülprémezte a hó. Jó ideje se ki, se be nem járhatott rajtuk senki.

Mozdulatlanul állt a kép. Az utcából taláломra kinőtt magányos, görbe fák sem rezzentek. Havasan ágaskodtak a hóban és a csend olyan nagy volt, hogy hallatszott a sötétben, mikor ágaikról itt-ott, mint a tépés, puhán lehullott a hó. Rejtélyes készülődés derengett át rajtam. Olyanféle belső készülődés, mint amilyenel az ember abba a szép csendbe hallgatódzik bele, melyből mindjárt valamilyen zene fog kilépni. Vagy talán már ki is lépett, csak még nem ért el ideig?

Mindjárt, pillanatig se tart...

És a sötétből ekkor, mint egy régi zene vonalai, hattyúprémes templomtornyok kezdtek emelkedni. Havas, vén városfalak könyököltek fel és öreg háztetők, melyeken világított a hó.

Fehér mohával belepert fekete város a süppedő hóban...

Falai között valamelyik templomtorny tetet kongatott. Egyszerre távol hangok hallatszottak. A városkapu íve alá bevörösölő őrűz fényében, mint az árnyképek, fegyveres alakok mozogtak. A kapu megnyikorodt, a láncok csörömpöltek rajta.

A sekrestyés lámpája sietni kezdett a havon. A nyílt város elmaradt mögötte. Mire a fal tövébe ért, a kapu nehéz vaspántos szárnyait már befelé tölték az árnyképszerű emberi alakok.

A kapu mellett kétoldalt behavazott faköpenyegben mereven állt a fegyveres őrség. A strázsák mellén fehér fegyverszíjjak keresztveződtek a fecskefarkú kék kabáton. Szuronyos flintájuk olyan hosszú volt, hogy nem fért el a tető alatt.

Ebben a pillanatban a belső utcák felől egy megkésett raj jött elő a sötétből. Az emberek prémmel körülszegett, lapos fekete kalapot viseltek és fekete gallérvöndyvet. Mikor az őrűz fényébe értek, köpenyükre varrt, nagy sárga folt látszott. Hajladozva nyüzsögték körül az öreg strázsamestert, aki sokgombos fehér gamaslijában, szétvetett lábbal állt a tűznél. Háromszögletű kalapját a szemére vágta és fecskefarkú kék frakkja nyílásából kidöntötte fehérmellényes hasát.

A sárgafoltosok keze meggyőző sebes kéréssel hadonászott a levegőben. Az egyik ravaszul, kínálón csörgette horgolt erszényét a háttérben.

— Mars! — rivallt rájuk fölényesen a strázsamester. — Pestvár falain bévül nincsen kvártélyuk hebreusoknak. Toleranciából portanyitástól portazárásig elég sok népek romlására uzsoráskodhattatok. Most már békesség adassék a jámbor polgároknak. Takarodjatok a zsidó utcába!

A sárgafoltos, fekete köpenyek hirtelen kilebegtek a kapu alatt és a láncos tölgyfaszárnyak bezárultak mögöttük.

A strázsák nagy flintáikkal megint mozdulatlanul álltak. A hó nyugodalmas pelyhekben hullott tovább. Minden békés és tiszta volt és tekintetem a fehér fátyolon át keresni kezdte a sekrestyés lámpáját. A fátyol táncolt a házak apró, kivilágított ablakai előtt, a szélkakasok körül, ráborult az erkélyek könyöklőire, a zindelytornyos kiugrókra. Egy kapu kömbereire turbánt csavart magából.

Közben egyre több kicsiny világosság bukkant fel a zegzugos öreg

utcákban. Itt is, ott is rúdraakasztott kézilaternák himbálódtak a sötét falak tövéen és a sekrestyés lámpája elveszett közöttük.

Jöttek-mentek a laternák. Találkoztak, megálltak, összebújtak, mintha beszélgetnének egymással:

— Hogy jutunk át ezeken az infámis nagy hóhegyeken?

— A franciskánusok klastrománál, spectábilis. Egy pengő krajcárért át lehet kelni a túlsó oldalra.

Két kicsi lámpa felett két beretvált arc hajolt össze. Az egyik csak félig látszott ki a prémes kucsma alól. A másik arc fölé széles peremű, hihetetlenül magas filc-cilinder emelkedett.

Az idegenek háttérében egyszerre ráismertem a hócsipkés szép torony tövéen a Ferenciek öreg rendházára. Falánál egy ember állt és lapátjával mindig újra friss ösvényt vágott a mély hóban:

— Egy krajcár az átkelés!...

Valahonnan messziről csengők csilingelése hallatszott.

— A bécsi dilizsánc!... — kiáltotta egy hang a sötétben. — Vigyázatok, a gyorskocsi... — terjedt utcáról utcára a hír.

A kis laternák között hirtelen riadalom támadt. Mintha veszedelem elől partra menekülnének, a falakhoz lapultak, behúzódtak a kapuk íve alá és várakozón világítottak bele az utcába.

Az ablakok itt-ott kinyíltak. A függönyök mögül kíváncsi fejek hajoltak előre.

Hangok hallatszottak:

— Kuriózus sebesség. Ilyen nagy hóban csak két napot késett...

— A gyorskocsi... Jön!

Aztán percek múltak, mire nagy csengőcsilingelésben lassan, nehézkesen egy félig sárgára, félig feketére festett magaskerekű, féderes jármű kezdett elődöcögni a homályból. A kocsi mellett kézilaternákkal gyalogos emberek haladtak. Meredek bakján, a kocsis mellett, cilinderes alakok ültek. Tetején táskák, ládák és kalapskatulyák inogtak. Feltűnően kicsiny ablakán fáradt arcok tekintettek ki.

A városházán, a vigyázótoronyról világosság pislantott le a mélybe. A tűzör járt körben odafenn a torony erkélyén. Kiáltása tompán bukdácsolt lefelé a hópelyhek között:

— Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus...

A fény eltűnt a toronyról. A városháza nagy, négyszögletes tömegével megint visszamerült a sötétbe a Duna homokos partján. Lenn a folyón vizimalmok aludtak a téli révecskében. A Városház-piac közepén a Szentháromság-szobor sugaras aranyozása kicsillant a hóból.

Egyszerre zezugos sikátorokban jártam, nyugodalmas jó kis sikátorokban. Mögöttem minden elmaradt, ami emlékezett, előmbe semmi sem jött, ami emlékeztetne és a csend gyönyörű, halk nevetéssel nevetni kezdett a fülemben...

Soká mentem így. A lépésem fehér bársonyban járt. A hópelyhek mint könnyű, vattás cimbalomverők ugráltak a levegőben láthatatlan zizzenő hurokon.

Fejem felett egyszerre megcsikordult kampós láncán egy öreg laterna. A lángja füstölt. Pislogása álmosan karikázott egy borbélyműhely cin-

tányérjain. A cintányérok alatt rácsos kicsi ablakból rácsozott kicsi világosság vetődött ki a óra.

Odabenn a műhelyben még dolgoztak. A cserépkályhában égett a tűz. A kályha ajtaja nyitva volt és a parázson nagy kolmizóvasak melegedtek.

A falon, kampós szegeken, púderes parókák lógtak. Copfjuk a földig ért, a macska játszott velük. Egy kalitkában rigó ugrált.

A mester, fehér kötényében, ingujjasan állt a műhely közepén, az állványra peckelt, kényes paróka előtt és sebes forgatással hűtötte a fodorítóvasat.

— Hanzi, egy-kettő! Vendelin, leütöm az álladat...

A legények futva jöttek-mentek a kolmizókkal a cserépkályha és a parókásállvány között.

— Ulrich, ne nevesz — mordult a mester —, mozogj már azzal a púderezzel, megfullad az archivarius úr!

A tükör előtt, hátrakötött fésülködőgallérba sülydedten, boldogtalanul ült az egyetlen kliens. És mialatt óriási stanicliba temette az arcát, Ulrich inas meszelőnagyságú púderezővel mókásan rázta fejére a hajport.

— Siess már, te ördögfatty! — hallatszott egy síri hang a stanicliból. — Ó, a l'hombre-partiem... megnyúzlak, ha elkésem.

Váratlanul kicsi lámpa állt meg mellettem a gyalogjárón. Vénségtől megzöldült háromszegletű kalapban, elnyűtt köpönyeggallérban egy öreg úr zörgetett be az ablakon.

A mester kikukucskált az ajtórésen, aztán hódoló lendülettel feltárta.

— Van szerencsém professor rector úr! Tessék befáradni! Tiszteljen meg magnificus prosenior...

— Sietek, későn van — jelentette ki az öreg, mialatt kerek mozdulattal leemelte kalapját és másik kezének ugyanolyan kerek mozdulatával leemelte fejéről copfos parókáját.

— Gondozására bízom, borbélyművész úr — mondotta gyöngéden, mintha életepárjáról lenne szó. — Fodorítsa ki francia csínnal. Holnap érte jövök.

— Sok a munka, nagy a forgalom. Holnapután teátrum van. Julius Caesart adják elő a német komédiában — hadarta a mester. — Még ki kell kolmiznom a komédiások allonge parókáit a színjátszáshoz. De azért, magnificus rector, magamat úri favorjába ajánlom. Minden parancsolatja szerint légyen.

Az öreg ceremoniasan feltette szinte illetlenül kopasz fejére a kalapot. Ő is, a mester is mélyen bókkoltak egymásnak és a kicsiny lámpa önérzetesen odébb himbálódzott.

Tovalebegő fényében, egy-egy pillanatra, furesán pingált cégtáblák mutatták meg magukat a falakon. Turbános török bása, három marcona gránátos, egy fekete kutya, egy fehér menyasszony...

A sarokház falmélyedésében lajtorjás kis kéményseprő szobra állt. A bezárt boltok felett, vaskarokon, perecek, csizmák lógtak be az utcába. Felszerszámozott kicsi bádogló, cifrára kovácsolt óriási kulcs. Túl, az íves kapu felett, egy hegedű meg egy flóta függött. A falon kacskaringós öreg betűk hirdették:

Aki pedig keresné, ezen házban megtalálja a Polgári Hegedű és Flóta és Clarinét mivesek Czéhét.

Tekintetem bevetődött egy földszintes ablakon. Az alacsony, mélyen hátranyúló szobában egyetlen faggyúgyertya égett. És a falon, a Szűz Mária képe előtt, vörös pohárkában az olajosmécs lángja.

A mécs alatt, hosszú padokon, ünneplő ruhában, illedelmes emberek ültek. Előttük, a zöld posztóval leterített asztalon, szép rendben feküdtek hegedűk, flóták és klarinétok.

A mesterek maguk között tanácskoztak. Tisztelettudón, állva vára-
kozott néhány legény a szegletben, a kemence mellett.

Egy hosszúhajú mester, fekete ruhájában, lassan felemelkedett. Felvette az asztalról az egyik klarinétot és megpróbálta. Csendesesen fújta, csontos ujjai járatosan mozogtak a billentyűkön. A többi komolyan, figyelmesen hallgatta. Mikor vége volt, a céhmester lekoppantotta a gyertya kanócát és ünnepélyesen mondotta:

— Mielőtt pedigen határozat hozatnék, imádkozzunk az országért, a városért és a céhéért...

Egyöntetű mormolás hallatszott odabentről. Aztán megint közelebb húzódtak egymáshoz az emberek és olyan lelkiismeretesen tanácskoztak, mintha a becsületükről lenne szó. Végül felállt az öregmester és megköszöri a torkát. Hangja kiszűrődött az utcára.

— Wohlgemuth Ferencz Christian polgári clarinét mives legényt pedig, ezidő szerint még nem szabadítja fel a Czéh. Meghagyatik néki, hogy szorgalmatos studiummal munkálkodjék és az eljövendő esztendőben, Kis Asszony hava tizenkettedik napján újfent bemutatkozzék a hegedű, flóta és clarinét mivesek polgári Czéhe előtt. Az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek áldásával.

Senki sem mondott ellent, mindenki rendén valónak találta. A legények között megadóan lehajtotta az egyik a fejét.

A hulló hó fátyola bevonta az ablakot és repülő szöttesében vitt magával tovább. Mögöttem, egyre halkulón, egy hegedű hangja jött a csenden át... A céh ismét ítélni fog és ítéléséhez nincs hozzászólása olyan-
nak, aki maga nem tud hegedűt mivelní. A mestereket illeti a döntés. Mert ha olyan idők járnak, hogy a mestereknek a legények, a legényeknek külső kontárok parancsolnak, akik még egy quintet se tudnak hangolni, egy flótabillentyűt se tudnak a helyére illeszteni, akkor... rosszak a flóták és a hegedűk...

Aztán egészen hirtelen történt. Az utcalámpa alatt, a szegleten, egy úr megemelte valaki előtt a kalapját.

A másik is köszönt:

— Tartozó tisztelettel, Illustrissime.

— Kriminális idő... Hová méltóztatik igyekezni?

— Megtekintem milyen passzazsirok érkeztek a dilizsánccal.

— Éppen magam is az Electorokba készülök. Talán zsrnálok is hozott a gyorskocsi Bécsből.

Emeletes sárga ház előtt álltak meg. A kapu felett, a falon, különös festett figurák látszottak. Mint a kártyakirályok koronás hermelfüvegben, nagyparókás, páncélos figurák sorakoztak a furfangosan rajzolt öreg írás körül:

Gallhof

zu den SIEBEN HURFÜRSTEN

Vendégfogadó a Hét Választófejedelmekhez... Sajátságos parádés vígsággal csilingeltek le rám ezek a szavak, mint valami régi muzsika.

A kapu nyitva volt. Mély boltozása alatt, kétoldalt, falra akasztott kézilámpák lógtak. A kapualjából nagy udvar nyílt. Az udvaron egy fáklyás ember állt. A fáklya füstös fényében kétszínrel festett utazókocsik, félig kifogott lovak körvonalai látszottak. Az állatok teste gőzölt a hidegben.

A kapu mellett néhány lépcsőfok vezetett fel egy fehérfüggönyös kis üvegajtóhoz. A belső világítás barátságosan szűrődött át az üvegre feszített függönyön. A sárgaréz kilincs ragyogott.

Az idegen urak a küszöbön álltak. Fenn a szemöldökfán csilingelni kezdett az ajtócsengő. Aztán, nem tudom, hogyan történt, már én is benn voltam a vendégfogadó étertermében.

Egy pillanatra megakadt a lépésem. A fehér abrosszal terített asztalok mellett mindenütt valószínűtlen alakok ültek. Kedvesek és furcsák, olyanok, mintha finom ollóval régi divatlapokból vágták volna ki őket. Egyszerre a saját öltözetemre kellett gondolnom. Ha észrevennék? És hirtelen összefogtam a bundámat.

A szegletben szabad volt egy kis asztal. Félszegen indultam arrafelé. Közben olyasmit éreztem, hogy a földre kell nézmem, el kell rejtőznom a tulajdon tekintetem mögött, mert különben valami megfoghatatlan történik.

Mialatt így lefelé néztem, megakadt a szemem a súrolt deszkapadlón. Friss, havas lábnyomok olvadtak a székek körül. Az asztalok alatt finom keresztzalagos topánkák, csattos cipők, elnyujtott csizmás lábak látszottak. A szálában udvarias beszéd zsongott. Elvértve porcelláncsörrenés, pohárcsengés hallatszott. Senki se törődött velem. Egyszerre kíváncsi mosolyt éreztem az arcomon. Lassan felemeltem a fejemet.

Megnyugtató szelid világosság szőtte át a termet. Csak a terített asztalokon égték gyertyák. A mennyezet aranyozott fa-luszterén lángtalanul futottak körben a viaszszálak. Most már figyelmesen kezdtem nézegetni a dolgokat. Az emeletes pohárszékeken öreg cinkupák és festett alabástrom gyümölcsök között, csillanómedrű Altwien-vázák álltak. Szemközt a fehér falon, zöld zsinóron, aranyos keretben Mária Terézia koronás képe függött. A királynő még egészen fiatal volt a képen és brokátkrinolinja mellett Pozsony vára látszott és a Duna kékre festett vize.

Halk ajtócsapódás rezzentett fel. Nagy tálakkal fehérsapkás kis kukták szaladtak be a konyha felől. Hosszúnyakú palackokat is hoztak és sűrűve szolgálták fel az ételeket.

Az egyik asztalnál ifjú gavallérok ültek. Színes frakkjuk mélyen kinyílt a fodros ing felett. Habos batiszt-nyakkendőjük az állukon futott át és a fülükig ért. Ezek fánkot ettek és aranyosra barnult üvegekből tokaji bort töltögettek maguknak.

Mellettük magyarviseletű vidéki urak könyököltek össze egy asztal felett és titkolódzó arccal hangosan beszéltek. Túl egy püspök vacsorázott két testes kanonokja között. Most érkezett Bécsből. Széke mögött feszesen állt a huszárja, ezüstzsinóros rövid bekecsében.

Óriási kalapon akadt meg a szemem. Az ablak alatt rövidderekű görögös ruhában szép fiatal asszony ült két gyermekével. Az asztal végén

a pap-nevelő és a gouvernante húzódott meg. Az úrnő széke mellett táskák és ridikülők tornyosultak a földön. Netz-keztyűs keze negédesen törte a kenyeret. Az ételeket olyan mozdulattal szedte a tányérjára, mintha virágok lennének. Aztán piszkált közöttük és mindent otthagyt.

Egyszerre azt az urat is megláttam és a másikat is, akiknek a nyomában ide jöttem. Az öregebbik jókedvűen nézelődött aranykeretes lorgnonján át. Valahányszor mozdult, tubákszínű frakkján megcsillantak a nagy gyöngyházgombok... Ebben a pillanatban egy fehér fejkötős szolgálóleány közeledett felém. Virágos ingválla, harangozó, csíkos szoknyácskája friss és tiszta volt. Hirtelen megint a deszkapadlót kezdtem nézni. Mire felpillantottam, a leány már a szomszéd asztalnál állt. Ott fizetni akartak.

— Nagyon szerény étkezés volt — mondotta egy hang. — Seberli leves, tejeles fogas, írósvajban pirult krumplicskákkal, sült libamáj rizskásával, spékelt vesepecsenye garnirozva, pulykamell kastaniákkal, marmeládós fánk, gyümölcs és sajt. Egy flaska badacsonyi bor, két flaska egri bikavér...

— Egy bécsi forint és tizenhét krajcár — felelte a leány.

— Micsoda summa, ilyen kis vacsoráért, micsoda drágaság — sóhajtott a fájdalmasan a vendég, mialatt fizetett. Aztán borraivalónak adakozó főlényel két krajcárt tett le az abroszra.

A leány csinos kis bókot vágott ki és hálásan mosolygott.

— És a kenyér! Majd elfelejtettem. Három karaj...

— Az hozzá tartozik — mondotta a leány. — A kenyér semmibe se kerül...

Ekkor kezdődhetett el valami, ami egészen érthetetlen volt. Furcsa nyugtalanság lepett meg. Egy tekintetet éreztem magamon, melyről nem sejtettem, hogy honnan jön. Mi ez? Mit keresek itt? Olyan békésen elringató volt kinn a kis utcákban a hóhullás. Miért is jöttem ide?

Váratlanul egy visszatolt szék ütött zajt. Lépéseket hallottam. Nem néztem oda és mégis biztosan tudtam, hogy azok a lépések felém közelednek. Tudtam, hogy valaki most mindjárt szólni fog hozzám és nekem felelnem kell. Ólom ömlött a tagjaimba és a két kezem roppant nehéz lett. Mellettem, egészen közel, nagy gyöngyházgombok csillantak meg egy tubákszínű frakkon.

— De facto, meg se ismertem, kedves Barbara húgom...

Hideg borzongás futott végig az arcomon. Barbara... És ezt nekem mondja. A dédanyám nevéen szólít, aki több mint száz éve meghalt már.

— Igen... én sem... — Halkan, elfogódva beszéltem és éreztem, hogy ebben a pillanatban arcomban egy régi arc van. Szétválasztja a vonásaimat és kihajlik sok más régi arc közül. Azok is mind hozzám tartoznak. És a sok régi arc együtt az én arcom, melyben benne vannak valamennyien, akik előttem éltek, akiket soha se láttam. Hol egyik, hol másik suhan elő és mosolyog az ajkammal vagy belelobbantja a szemembe a tekintetét és akik rám néznek, azt hiszik, hogy én vagyok. Pedig ők is velem vannak, mindig velem, akiket senki se ismer fel bennem többé.

Most... ebben a pillanatban, aranyneves lorgnonján át egy öreg úr felismert közülük egyet, egy régen porladót és örvendőn rámosolygott a halvány gyertyafényben.

— Persze, most érkeztek Bécsből — mondotta egész természetesen. — És kedves atyjaura? Talán a kocsival történt valami kalamitás a nagy hóban? Ezért kényszerül itt mulatni magányosan. Fatális... fatális, mindjárt gondoltam, de ha konveniálna kedves húgomnak, tiszteljen meg minket. Nota bene, tíz lépésnyire se kell fáradnia. Vagy kocsit hozassak? Feleségemnek nagy öröme szolgálna. Hangászok muzsikálnak ma este nálunk. A rendes quartett. Kérem... Nem, itt nem várakozhat. Azok a stutzerek, nyughatatlan modorú ifjú arszlánok. Kivált az ott, a pomagránát színű frakkban. Impossibilis! A sok idegen passzazsir között, egyedül egy dáma, egy vendégfogadóban...

Mialatt beszélt, lehullott rólam az ólmos zsibbadás. Egyszerre megint mozdítani tudtam a fejemet. Szabadkozni próbáltam. Útról jövök, bundában, esti ruhám sincs. Inkább máskor...

De az öreg úr nem engedett. Magához intette a csinos kis szolgálot.

— Ha a nemzetes úr visszajön, hiszen ismered, mondd meg neki, hogy átnvitáltam a leányát magunkhoz.

Az ajtócsengő csilingelt és az öreg úr mélyen meghajolt, mikor maga előtt kiengedett. Aztán már az utcán voltunk a hóban. Aztán egy zszindelytetős, zömök ház kapuja előtt. Kísérőm jeladásnak megrángatta a húzócsengőt és nagy kulccsal felnyitotta a zárt.

A kapu aljában egy mángorló állt, az emeletről könnyedén, elbájolón Mozart zenéje hangzott. A sötét kis udvar irányából, gyertyával kezében, kikolmizott tornyos fejkötő alatt egy picinyke nőszemély közeledett.

— Ne bókoljon annyit, leányasszony — mondotta az úr, — inkább világítson.

A kicsinyke nőszemély nyújtózkodni kezdett. Fejkötője magasába emelte a gyertyatartót és ettől kezdve lélekzeni se igen mert, hogy a lángot meg ne ingassa.

A világosság beesett két fehérre meszelt fal közé és felfelé szaladt előttem a meredek falépcsőn.

— Még három grádics van — hangzott mögöttem. Egyszerre abba maradt odafenn a zene. Alakok tűntek elő a lépcső pihenőjén. Már tisztán láttam őket. Egy krinolinós kövér dáma. Rövidderekű almazöld perkálsruhában egy fiatal leány. Mellette ezüst kandelábert tartott emelve valaki.

Magasnövésű nyulánk ember volt. Háromgalléros kék kabátja nyílásában, a könnyű ingfodor felett, szertelenül széles, fekete atlaszkendő csavarodott a nyakára. Hófehér posztónadrágot és sárgahajtókás Souvarov-csizmát viselt. Egy pillanatra úgy rémlett, mintha egy régi képet néznék. Talán láttam is már ezt a képet valahol, vagy álmodtam egyszer? Hirtelen elmosódott fejemben a gondolat. Milyen keskeny és halvány az arca és zöld szeme milyen sajtáságosan árnyékos.

Valaminő zavar támadt. Az árnyékos szemekben kezdődött és onnan terjedt át a többi arcra. Egy ifjú ember, akit eddig nem vettem észre, túlzottan mélyen meghajolt. Bokáig érő nanking pantalló és kékcsíkos harisnya volt rajta. Hosszúra növesztett szőke haja előre lendült a mozdulatától.

Hangokat hallottam magam körül. Eszembe jutott, hogy már az előbb is hallatszottak. Barátságosan csengtek és mégis nyugtalanítottak. A krinolinós asszonyság megint mondta, vegyem le a bundámat. Mind biz-

tattak. A fiatal leány meggyőzően ismételte, hogy odabenn meleg van. Ég a tűz a kályhában... Egy pillanatig szinte kínzóan éreztem az ő és a magam ruházata közötti különbséget: több mint száz esztendő volt a ruháink között. Pedig most még takart a bunda.

— Nem, köszönöm. Kissé átfáztam. Fenntartanám, ha megengednék...

— Talán a vizitszobában örvendezünk tovább egymás látásán, — mondotta ekkor udvariasan a háziúr és feltárta a magas üveges ajtót.

Bolthajtásos szobába léptem. Itt-ott gyertyalángok világítottak a comodszekevényeken, az asztalon és minden megisméltődött a tükörben. A zöldcsíkos papirkárpiton, a divány fölött, ovális keretekben, fekete silhouette-portrék körvonalozódtak. A cseresznyefa bútorokon, a gyöngygyel hímzett virágképeken játszott a fény. Derűs, gyermekes vígság, tiszta élet áradt a fehér mullfüggönyös szobában. A kótatartók mögül borzas muzikusfejek néztek fel kíváncsian. Egy nagy karosszékben sajátos öreg katona emelkedett fel. Varkocsba font fehér paróka volt a fején. Zopfján, mint két varjúszárny ült a fekete selyemszalag csokra. Az aggastyán magas botjára görnyedt és hosszú ideig figyelmesen nézett rám. Senki se merte zavarni. Mindenki hallgatott.

— Jó barátom, tábori bajtársam volt kedves húgomnak az öregatyja ura... — mondotta végre, vontatott hangon.

Nyugtalanság kuszálta meg a gondolataimat. Hiszen ő a dédanyám nagyatyjáról beszél... És megint ugyanazt a hűvös borzongást éreztem az arcomon, mint az előbb, a Hét Választófejedelmek fehér szalájában.

Az öreg óbester visszaereszkedett a karosszékbe és ahogy a botjára támasztotta az állát, nem lehetett megkülönböztetni, hol végződik a bot elefántcsont-fogantyúja, hol kezdődik elefántcsontszerű arca. Különösen, lárvaszerűen mosolygott valahova messzire, ahová csak ő látott el.

— A prusszus király ellen verekedtünk akkor... és milyen veszettül fiatalok voltunk. Megálljon csak kedves húgom... Anno ezerhétszázötvenhétben...

A hegedűkön megint felébredt az alvó melódia és szállt és zengett. A cello mély vágyban kísérte, a spinett billentyűi alól tűnő szárnycsapással, mint ezüst pillangók, repkedtek ki a hangok.

Es mialatt az öreg katona valószínűtlen, távol fiatalágáról beszélt, finom viaszszagot kezdtem érezni. Olyanfélét, mint amilyen akkor támad, mikor valaki mellett az utolsó viaszgyertyák égnek. Jobbról, balról égnek és a viasz mondanivalójába valamilyen virág szaga is belevegyül. Itt is érzett, lilaszínű virágillat, — lavendula érzett a szobában.

Elöttem az ovális asztalon, az alacsony ezüsttartóban csendesen fogyasztak a viaszgyertyák. Egy fehér kis kéz minduntalan lekoppantotta a megnyúló kanócot.

— Számptalan pennás munkák téznek bizonyosságot sok jeles huszárcselekedetinkről, — mondotta az aggastyán halkán, a zene hangjain át. — Sunt quorum non est memoria... az idegen népek mindig újra megfedkeznek a magyar vitézi cselekedeteikről, mert mi idehaza se tartjuk emlékezetünkben a magunk becsületét. — Egy darabig komoran nézett a gyertyafénybe. — Pedig a megboldogult prusszus király lovasgenerálisa, Ziethen úr is tőlünk tanulta el a huszárháborút. — Kissé felegyenesedett

a karosszékekben: — És odatúl Dettingennél, mikor együtt verekedtünk az anglusokkal és úgy meggyőztük a franciákat, hogy a Rénus vizén is átkeltünk utánuk, tisztességet adott az armadánknak az anglusok generálisa. Mondják, a minapában Bonaparte császár is levette a kalapját a magyar huszárroham szemléletében. Ezt is elfelejtik majd... De azért, ha egyszer Isten igazában megint elindulunk, leveszik még az anglusok, a prusszusok is, a franciák meg a többi közönséges népek is a kalapjukat...

Az idők összezavarodtak a fejemben és várni kezdtem, hogy elmúljék ez. De semmi sem változott. Az elefántcsontra támasztott parókás fő még mindég felém fordult. Felgombolt zöld dolmánya nyílásában, szaggatott lélegzéséből gyorsan emelkedett és horpadt a kibuggyanó fodros patyolát, a sűrű ezüst pitykék fölött.

— Zenebonás idők voltak akkor, most meg nagy csendesség vagyok... — mondotta alig mozduló szájjal, mintha önmagának beszélne titkokat. — Nagy csendesség... Elnyugodott a háborúskodás, kóborlóknak és haramiáknak nincsen vigadásuk. Az emberek békességben élnek és azt hiszik, jeles dolgot mivelnek, ha a diétán vagy a magisztrátusban a hatalomért veszekednek. — Kivette dolmánya zsebéből tubákszelencéjét és megvetően rákoppintott. — A kályha mellett tubákolnak, fundust vesznek, literátus dolgokról gondolkoznak és nem tudják, amit mi tudunk és nem értik, ha mondjuk. Mi is így voltunk az öregekkel. Azelőtt is így volt és ezért kezdődik a világon mindig minden újra. Mint a hinta fel-le, egyhelyben. Majd eljönnek megint a zenebonás idők, azután megint léssen jó csendesség...

Senki se figyelt rá, mindenki a zenét hallgatta. A diván szegletében, egyenesen ült indiai shawljában a krinolinós dáma és kötőtűi ütemes kis neszeléssel mozogtak. A háziúr a spinett mellett állt. Nagy gyöngyházgombjain játszott a fény, valahányszor a kóta lapjait forgatta. A muzsikuskok a G-moll Quartett andalító Rondójához értek.

Ekkor koppantotta le ismét a kis fehér kéz a gyertya kanóciát. Túl-ságosan lekoppantotta. Egy pillanatra szinte minden elhomályosult. Önkénytelenül odanéztem. Almazöld perkálsruhájában, a tükrös consolera hajolt a leány és hosszú tekintettel mosolygott el a vergődő láng fölött. A szőke ifjú ember, aki egész idő alatt mozdulatlanul ült egy magasan párnázott széken, összereszt. Kissé nyitott szájjal, elragadtatottan ő is mosolyogni kezdett. A két fiatal mosoly átjárta a szobát, ragyogott és világított a homályban. És a végtelennek ez az időtlen beszédje, mely a szó és a csók között száll örök tavaszban, két élet minden titkát elárulta.

Így találkoztak ők, míg a gyertyaláng újra erőre nem kapott. A zene pedig szállt és kitárt szárnyaival eltakarta őket a többiek elől.

Mozart meséje zengett a csendben. Az ablakok és ajtók felől nem jött be semmi zaj. Odalenn hallgatott az utca. A lépcsőt nem verték fel váratlan lépések, a gyertyák lángja nem ingott a jövés-menéstől és híreket sem mondott senki. A világ messze volt és az ember közel volt önmagához.

Egyszerre, magam sem tudtam miért, olyan mozdulatot tettem a kezemmel, mint amilyennel az ember az éjjeli lepkét elhajtja a szemé elől. Aztán kisvártatva megint ugyanakkor a mozdulatnak a kényszerét éreztem a kezemben. Lassan az ajtó felé fordítottam a tekintetemet.

Háromgalléros kék kabátjában az árnyékosszemű idegen állt ott. Kezét a csípőjére támasztotta. Hullámos haja egy elmúlt mozdulattól visszalendült a homlokából. Szép fejét hátraszegve tartotta és egyenesen rá nézett. Nem tévedtem, rá nézett, kérdőn, megfoghatatlanul.

Ebben a pillanatban odalenn valamerre kocsicsengők kezdtek csilingelni. A lépcsőfelőli ajtó kinyílt és tornyos fejkötője alatt megjelent a kicsiny leányasszony.

— Kocsi jön, — jelentette lelkendezve, — már a Régiposta-utcában lehet. Mindjárt ideér.

Senki sem kételkedett, hogy a kocsi csakis értem jöhet. A zene félbenmaradt, mindenki felállt és sajnálkozott. A quartett búcsúzva hajlongott, a krinolinós dáma kedvesen sóhajtott, a háziúr lekísért a lépcső aljáig. Mikor visszanéztem, odafenn, a homályban már csak az almazöld ruha szegélye és a kékcsíkos harisnya látszott.

— Megengedi, hogy besegítsem a kocsijába? — hallottam egészen a közelből. Az árnyékosszemű idegen nesztelen lépéssel jött mellettem.

Már kinn álltunk a hóban. A kapu bezárult mögöttünk és megint olyasmit éreztem, hogy egyszer, valamikor álmodtam ezt. Mielőtt azonban minden az eszembe juthatott volna, a gondolatom megint elmosódott. Kocsicsengők közeledtek és nevettek, mint az ezüstcsengők a régi operák zenekarában. Aztán elhaladtak előttem, távolodtak, elmultak, de a kocsi nem látszott, kerécsapás nem maradt a hóban.

— Megbocsásson, — mondotta ekkor sajtósággal szomorúsággal az idegen. — Régen vártam erre. Még egyszer beszélnem kell, még egyszer hallanom kell a hangját. Még ha azt mondaná is, hogy — nem. Ugyanugy mondaná, mint akkor... Ajándék lesz, szép lesz a nem is, mert Barbara adja. Nekem adja és senkivel se kell megosztanom. Az az enyém marad, egészen az enyém, mindenkorra, amíg élek... És közben kinyújtotta a kezét, mintha át akart volna venni valamit.

A hó egyre nagyobb pelyhekben hullott és a hangja tompán jutott el hozzám, mintha messziről beszélne, egyre messzebről. Hideg, fehér fátyol sűrűsödött közöttünk. Már csak a körvonalait láttam és csodálatos szemét. Jóformán egészen eltűnt. Csakis kinyújtott keze látszott még a szép mozdulatban. Halványan, egyre halványabban.

Ott, ahol az előbb állt, egy kis világosság támadt. Mikor jobban odanéztem, úgy rémlett, magányos lámpa fénye himbálódzik elmosódó házak tövéen. Görnyedten, lassan botorkált alabárdjával egy éjjeli őr: — Tűzre, vízre vigyázzatok... Már ez is csak alig hogy hallatszott, csendesen zizegett, mit a hópelyhek.

Az út hosszú volt és sötét. A lámpafényen egyre ritkulón szálltak át a fehér pihék. Egyszerre a sekrestyés jutott az eszembe. Készvényes ujjai között világított a kis gyertyavég és kezének az árnyéka óriásira növekedett a falon.

A havazás megszűnt és mintha felülről jönne, nyugtalan zaj hatolt le hozzám. A cipőm orra lépcsőbe ütődött. A falnak támasztottam a kezeimet. Még egy lépcső következett és még egy. És minden lépcsőfokkal nőtt a zaj, zsi bongott, dübörgött, zihált. Nyöszörgés, vágy és jajgatás, lihegés, bosszú és gyűlölet forrt benne és ömlött felém.

Küszöbhez értem. Már csak egy sötét kapuív választott el a zaj katalánától. Egyszerre másfajta levegő csapott az arcomba. A város rámlapkelet.

lehelt. Minden ablakával, minden ajtajával lehelt. Rohanásának a szele megcsapott. Összerázkódtam. Hirtelen, hosszú tükkel éles világosság szúrt bele a szemembe. Egy villanylámpa fénye. Sok villanylámpa, izzó gömbök, száguldó fényoszlopok, égő ablakok... Sivító autók túlköltek, csörtettek a villanyosok, vágattak a kocsik a csirizes fekete hóban. Rikancsok nyargaltak a ködön át, emberek tolongtak, rohant, kavargott az utca és a város egész szenvedésével hurcolta, gázolta, tiporta önmagát.

Egy pillanatig szédülve támaszkodtam a Rókus-kápolna öreg falához. Mire való mindez, mikor másként is lehetne? ... A zaj a fejemre szakadt, a jelen tudata a mellemre könyökölt. A csend messze volt. Hasztalan a visszavágyás... Az a csend az övék, nem a mienk. Nekünk mennünk kell, előre, át ezen, át kell esnünk mindenben, hogy kijussunk a csendbe, amely majd a mienk lesz.

... Miért néztek rám olyan különösen? Miért rázzátok a fejeteket? Nem hiszitek amit mondtam? De hát akkor miért akartátok, hogy meséljek?

Tormay Cécile.

AZ ABLAKOMON BEKOPOG A TÉL...

Az ablakomon bekopog a tél:

»Eressz be, ember, — én arád vagyok.

A pártámon gyöngy és gyémánt ragyog,

Patyolat rajtam a ruha,

A rokolyám pehelypuha...

Én soha, soha el nem fonnyadok!

Én vagyok a gyémántruhájú tél,

Gyémántruhájú tél...»

Nem jössz be hozzám, mert szívem a nyár!

Ruhád hiába gyöngy és patyolat,

Elolvad forró csókjaim alatt.

Nem jössz be hozzám, bárki vagy, —

Tőled márvánnyá összefagy

A szerelem, az élet, gondolat...

Nem kellesz nékem, halhatlan halál,

Az én szívem a nyár!

Hulljak le inkább, mint sárga levél,

És múljak el mint a tiszavirág,

Csak égessen a tüzes napvilág...

Legyek tarló, mely volt vetés, —

Maga az égő szenvedés,

Mely volt, de érzett, mint perzselt virág...

Nem jössz be hozzám, szűzruhájú tél, —

A nyár rövid, de él!

Bujdosó.